

ZAKON O ZAŠTITI ZEMLJIŠTA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet zakona

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se zaštita zemljišta, sistematsko praćenje stanja i kvaliteta zemljišta, mere sanacije, remedijacije, rekultivacije, inspekcijski nadzor i druga pitanja od značaja za zaštitu i očuvanje zemljišta kao prirodnog resursa od nacionalnog interesa.

Primena zakona

Član 2.

Odredbe ovog zakona primenjuju se na zemljište kao prirodni resurs, bez obzira na oblik svojine, njegovu namenu i korišćenje.

Cilj zakona

Član 3.

Cilj ovog zakona je da se očuvaju površine i funkcije zemljišta kao prirodnog resursa i da se spreče ili otklone štetne promene u zemljištu koje mogu da nastanu kao posledica:

- 1) nekontrolisane promene namene, upravljanja i korišćenja zemljišta;
- 2) neplanske urbanizacije, odnosno izgradnje i razvoja infrastrukture;
- 3) neprimerene poljoprivredne i šumske proizvodnje (neadekvatne i nekontrolisane agrotehničke i meliorativne mere, krčenje šuma i dr);
- 4) smanjenja sadržaja organske materije u zemljištu;
- 5) zakiseljavanja (acidifikacija), zaslanjivanja (salinizacija) i alkalizacije zemljišta;
- 6) sabijanja zemljišta, erozionih procesa, klizišta i odrona;
- 7) požara i hemijskih udesa;
- 8) zagađenja (nastalog upravljanjem otpadom, ispuštanjem otpadnih voda, emisijama iz tačkastih i difuznih izvora, hemijskog zagađenja i dr);
- 9) eksploatacije mineralnih i organskih sirovina;
- 10) nedozvoljenih arheoloških iskopavanja i istraživanja i dr.

Značenje izraza

Član 4.

Izrazi upotrebljeni u ovom zakonu imaju sledeće značenje:

- 1) aktivnost koja utiče na zemljište jeste svaki privremeni, povremeni ili stalni zahvat kojim se menja ili se može promeniti stanje i uslovi na nekoj lokaciji;
- 2) granične vrednosti jesu vrednosti zagađujućih, štetnih i opasnih materija u zemljištu koje mogu biti:

(1) granična minimalna vrednost jeste vrednost zagađujućih, štetnih i opasnih materija u zemljištu koja se bazira na njihovom prirodnom sadržaju i predstavlja vrednost za nezagađeno zemljište, pri čemu nije ili je minimalno narušena ekološka ravnoteža;

(2) granična maksimalna vrednost jeste vrednost zagađujućih, štetnih i opasnih materija u zemljištu čije prekoračenje ukazuje na nivo kontaminacije koji narušava ekološku ravnotežu, nameće dodatna ispitivanja tog zemljišta kao i ograničenja u načinu upravljanja;

3) degradacija zemljišta jeste proces narušavanja kvaliteta i funkcija zemljišta koji nastaje prirodnim putem ili ljudskom aktivnošću ili je posledica nepreduzimanja mera za sprečavanje štetnih posledica;

4) dobra stručna praksa predstavlja primenu naučnih, tehničkih i biotehničkih mera i/ili mera upravljanja i korišćenja zemljišta u cilju očuvanja i unapređivanja kvaliteta zemljišta;

5) državna mreža predstavlja prostorno pozicionirana merna mesta uzorkovanja zemljišta za potrebe državnog monitoringa;

6) ekološka funkcija zemljišta je funkcija zemljišta u održavanju ekološke ravnoteže i biogeohemijskog ciklusa kruženja materije i energije u okviru ekosistema;

7) erozija je proces razaranja i odnošenja zemljišta koja nastaje kao posledica delovanja prirodnih pojava i antropogenih faktora;

8) zagađenje zemljišta je proces odlaganja i unošenja opasnih i štetnih materija na površinu zemljišta i u zemljište uzrokovano ljudskom aktivnošću ili prirodnim procesima;

9) zagađeno zemljište jeste zemljište u kome su ustanovljene koncentracije opasnih i štetnih materija koje su iznad graničnih vrednosti;

10) zagađujuće materije u zemljištu jesu supstance čije prisustvo negativno utiče ili može da utiče na sastav, osobine i kvalitet zemljišta;

11) zaštita zemljišta predstavlja skup mera i postupaka koji se primenjuju prilikom planiranja, uređenja, korišćenja zemljišta i zaštite od zagađenja i degradacije, sa ciljem očuvanja i obezbeđenja svih njegovih funkcija;

12) zemljište jeste površinski sloj Zemljine kore koji učestvuje u kruženju materije i energije;

13) indikatori kvaliteta zemljišta jesu pokazatelji stanja i stepena promena u zemljištu uzrokovanih prirodnim i antropogenim uticajima;

14) katastar kontaminiranih lokacija jeste skup relevantnih podataka o ugroženim, zagađenim i degradiranim zemljištima;

15) lokalna mreža predstavlja prostorno pozicionirana merna mesta uzorkovanja zemljišta za potrebe monitoringa autonomne pokrajine i jedinica lokalne samouprave;

16) registar zagađivača jeste skup sistematizovanih informacija i podataka o zagađivačima zemljišta sa podacima o njihovoj lokaciji, proizvodnim procesima i karakteristikama;

17) kvalitet zemljišta jeste kapacitet određenog tipa zemljišta da ostvari ekološke, proizvodne i društvene funkcije unutar granica ekosistema;

18) korisnik zemljišta jeste vlasnik ili zakupac zemljišta, odnosno pravno ili fizičko lice koje obavlja aktivnosti na površini zemljišta ili u zemljištu;

19) merno mesto je lokacija na kojoj se vrši uzorkovanje zemljišta;

20) monitoring zemljišta jeste plansko, kontinuirano i sistematsko praćenje stanja i promena kvaliteta zemljišta u funkciji planiranja, upravljanja, načina korišćenja i zaštite;

21) parametri monitoringa zemljišta jesu pokazatelji morfoloških, hemijskih, fizičkih i bioloških osobina zemljišta;

22) potencijalno zagađena zemljišta jesu zemljišta kod kojih postoji pretpostavka o mogućem zagađenju;

23) rekultivacija predstavlja skup mera i aktivnosti za ponovno formiranje zemljišnog sloja i uspostavljanje biljnih zajednica na zagađenim i degradiranim površinama;

24) remedijacija je skup mera i postupaka za potrebe sanacije zemljišta sa ciljem poboljšanja kvaliteta zemljišta do nivoa koji je bezbedan za korišćenje i u skladu sa namenom;

25) remedijacione vrednosti jesu vrednosti zagađujućih, štetnih i opasnih materija u zemljištu, pri čijem je prekoračenju došlo do narušavanja nivoa koji je bezbedan za korišćenje;

26) upravljanje zemljištem predstavlja skup mera i aktivnosti koje se ostvaruju planiranjem očuvanja kvaliteta i ekoloških funkcija zemljišta u skladu sa uslovima, namenom, korišćenjem i merama zaštite zemljišta i životne sredine;

27) sanacija predstavlja skup mera i aktivnosti za zaustavljanje zagađenja i dalje degradacije zemljišta i životne sredine do nivoa bezbednog za korišćenje, u skladu sa namenom;

28) tip zemljišta je osnovna sistematska kategorija zemljišta u klasifikacionom sistemu koja se karakteriše određenim pedogenetskim procesima, morfološkim, fizičkim, hemijskim i biološkim svojstvima.

Načela zaštite zemljišta

Član 5.

Zaštita zemljišta se zasniva na primeni sledećih načela:

1) „očuvanja prirodne vrednosti zemljišta” podrazumeva da se zemljište koristi pod uslovima i na način kojim se obezbeđuje očuvanje njegovih prirodnih vrednosti u skladu sa ovim i drugim zakonima;

2) „integralnosti zaštite zemljišta” podrazumeva da Republika Srbija (u daljem tekstu: Republika), organi autonomne pokrajine i organi jedinice lokalne samouprave obezbeđuju integraciju zaštite zemljišta u sve sektorske politike sprovođenjem međusobno usaglašenih planova i programa i primenom propisa kroz sistem dozvola, standarda i normativa, finansiranjem i drugim merama zaštite zemljišta;

3) „zagađivač plaća” podrazumeva da svako ko svojim aktivnostima prouzrokuje zagađenje zemljišta plaća naknadu u skladu sa zakonom i snosi troškove mera za sprečavanje i smanjivanje zagađivanja, troškove otklanjanja rizika po zemljište i troškove postupaka otklanjanja štete nanete zemljištu;

4) „korisnik plaća” podrazumeva obavezu korisnika zemljišta da plati naknadu za njegovo korišćenje u skladu sa zakonom i da u slučaju potrebe snosi troškove sanacije, odnosno remedijacije i rekultivacije;

5) „supsidijarne odgovornosti” predstavlja sistemski postavljene obaveze zaštite zemljišta u odnosu na hijerarhiju državnih organa, koji u okvirima svojih

finansijskih mogućnosti, otklanjaju posledice oštećenja, zagađivanja zemljišta i štete u slučajevima kada je zagađivač nepoznat, kao i kada šteta nastane usled zagađivanja zemljišta iz izvora izvan Republike;

6) „informisanja i učešća javnosti” podrazumeva pravo zainteresovane javnosti da bude obaveštena o stanju zemljišta i da učestvuje u postupku donošenja odluka od šireg društvenog značaja;

7) „zaštite prava na očuvanje prirodnih vrednosti zemljišta” je zakonsko pravo na korišćenje zemljišta na način kojim se obezbeđuje očuvanje njegovih prirodnih vrednosti, a koje građani, grupe građana ili njihova udruženja, profesionalne ili druge organizacije ostvaruju u skladu sa ovim i drugim zakonima.

Subjekti zaštite zemljišta

Član 6.

Zaštitu zemljišta u okviru svojih ovlašćenja i obaveza obezbeđuju Republika, autonomna pokrajina, jedinica lokalne samouprave, pravna lica, preduzetnici, odnosno vlasnici i korisnici zemljišta koji u obavljanju aktivnosti ugrožavaju, degradiraju ili zagađuju zemljište.

U ostvarivanju sistema zaštite zemljišta subjekti zaštite iz stava 1. ovog člana su odgovorni za svaku aktivnost kojom se narušava ili može da se naruši prirodno stanje i kvalitet zemljišta i za nepreduzimanje mera zaštite u skladu sa ovim i drugim zakonima.

Član 7.

Privredna društva, druga pravna lica i preduzetnici koji u obavljanju delatnosti utiču ili mogu uticati na kvalitet zemljišta dužni su da obezbede tehničke mere za sprečavanje ispuštanja zagađujućih, štetnih i opasnih materija u zemljište, planiraju troškove zaštite zemljišta od zagađivanja i degradacije u okviru investicionih i proizvodnih troškova, prate uticaj svoje delatnosti na kvalitet zemljišta, obezbede druge mere zaštite u skladu sa ovim zakonom i drugim zakonima.

Poslove zaštite zemljišta korisnika Ministarstva odbrane i Vojske Srbije obavljaće nadležni vojni organi u skladu sa odredbama ovog zakona.

II. PREVENTIVNE MERE ZAŠTITE ZEMLJIŠTA

Član 8.

Preventivne mere zaštite zemljišta obuhvataju planiranje i integrisanje zaštite zemljišta u sektorske politike i planove, utvrđivanje ispunjenosti uslova zaštite zemljišta, donošenje planskih i programskih dokumenata za zaštitu zemljišta.

Uređenje prostora i korišćenje zemljišta

Član 9.

Sprečavanje degradacije zemljišta postiže se planiranjem, uređenjem prostora, korišćenjem prirodnih resursa i dobara u skladu sa prostornim, urbanističkim i drugim planskim dokumentima (u daljem tekstu: planska dokumenta), koji se donose u skladu sa posebnim zakonima.

Mere i uslovi zaštite zemljišta, radi održivog korišćenja zemljišta su sastavni deo planskih dokumenata.

Ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine (u daljem tekstu: Ministarstvo), nadležni organ autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave učestvuju u postupku pripreme i donošenja planskih dokumenata, na način određen zakonom.

Promena namene zemljišta

Član 10.

Zemljište se koristi prema nameni određenoj u planskim dokumentima.

Kada se planskim dokumentom menja namena zemljišta, organ nadležan za donošenje planskog dokumenta, dužan je da u postupku odlučivanja poseduje saglasnost Ministarstva.

Saglasnost iz stava 2. ovog člana, Ministarstvo daje na zahtev nadležnog organa, po pribavljenom mišljenju od stručnih i naučnih organizacija o postojećem faktičkom stanju zemljišta i proceni mogućnosti promene namene zemljišta, a na osnovu podataka iz informacionog sistema za zemljište.

Uslovi i mere zaštite zemljišta

Član 11.

Vlasnik ili korisnik zemljišta ili postrojenja čija delatnost, odnosno aktivnost može da bude uzrok zagađenja i degradacije zemljišta, dužan je da pre početka obavljanja aktivnosti izvrši ispitivanje kvaliteta zemljišta u skladu sa ovim zakonom.

U postupku procene uticaja projekata na životnu sredinu, koji mogu imati značajan uticaj na životnu sredinu, predviđaju se mogući štetni efekti na zemljište i utvrđuju uslovi i mere zaštite zemljišta.

Uslovi za rad postrojenja i aktivnosti za koja se izdaje integrisana dozvola sadrže mere zaštite zemljišta u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje integrisano sprečavanje i kontrola zagađivanja životne sredine.

III. ZAŠTITA ZEMLJIŠTA

Član 12.

Zaštita zemljišta se obezbeđuje i ostvaruje sprovođenjem strateških, planskih i dokumenata za zaštitu zemljišta.

Zaštita zemljišta se ostvaruje sprovođenjem mera i aktivnosti u postupcima planiranja, upravljanja, korišćenja, monitoringa i zaštite od zagađenja i degradacije zemljišta radi očuvanja njegovih prirodnih osobina i funkcija.

Član 13.

Zaštita zemljišta se sprovodi na osnovu odredaba ovog zakona, usvojenih međunarodnih ugovora, propisanim merama i aktivnostima, a naročito:

- 1) sistematskim praćenjem stanja i kvaliteta zemljišta u cilju očuvanja morfoloških, fizičkih, hemijskih i bioloških osobina;
- 2) praćenjem indikatora stanja i rizika od degradacije zemljišta;
- 3) praćenjem, predviđanjem i sprečavanjem aktivnosti koje bi mogle da budu ili jesu uzrok štetnih promena zemljišta;
- 4) planiranjem i integrisanjem mera zaštite zemljišta u sektorske politike i planove;
- 5) utvrđivanjem prava, obaveza i odgovornosti vlasnika, odnosno korisnika zemljišta;
- 6) praćenjem uticaja površinskih i podzemnih voda na zemljište;
- 7) kontrolom, ograničavanjem i sprečavanjem unošenja zagađujućih, opasnih i štetnih materija u ili na zemljište;
- 8) primenom postupaka sanacije, remedijacije i rekultivacije zemljišta;

- 9) vršenjem inspekcijskog nadzora i
- 10) drugim nadzorom nad radom subjekata zaštite zemljišta.

Dokumenta za zaštitu zemljišta

Član 14.

U cilju zaštite zemljišta na teritoriji Republike, donose se sledeća dokumenta za zaštitu zemljišta:

- 1) Plan zaštite zemljišta;
- 2) Godišnji program zaštite zemljišta i
- 3) Program monitoringa zemljišta.

Plan zaštite zemljišta

Član 15.

Plan zaštite zemljišta na predlog Ministarstva donosi Vlada za period od sedam godina, a sadrži naročito:

- 1) ocenu postojećeg stanja;
- 2) ciljeve za ostvarivanje zaštite zemljišta;
- 3) smernice za zaštitu zemljišta od zagađivanja i degradacije;
- 4) mere zaštite zemljišta;
- 5) mere za poboljšanje kvaliteta zemljišta;
- 6) aktivnosti za ostvarivanje mera zaštite i mera poboljšanja kvaliteta zemljišta;
- 7) subjekte odgovorne za sprovođenje mera i aktivnosti;
- 8) sredstva potrebna za realizaciju plana i način njihovog obezbeđivanja i korišćenja.

Godišnji program zaštite zemljišta

Član 16.

Plan zaštite zemljišta, sprovodi se Godišnjim programom zaštite zemljišta (u daljem tekstu: Godišnji program).

Godišnji program donosi jedinica lokalne samouprave, po prethodno pribavljenoj saglasnosti Ministarstva, a na teritoriji autonomne pokrajine, organa nadležnog za poslove zaštite životne sredine.

Godišnji program dostavlja se nadležnom organu iz stava 2. ovog člana, najkasnije do 30. novembra tekuće godine za narednu godinu.

Godišnji program javno se objavljuje.

Godišnji program sadrži mere zaštite i mere za poboljšanje kvaliteta zemljišta, aktivnosti i rokove za njihovo sprovođenje, sredstva potrebna za sprovođenje programa i način njihovog obezbeđivanja i korišćenja i druge podatke i dokumentaciju.

Sprovođenje Godišnjeg programa vrši se preko pravnih i fizičkih lica izabranih u skladu sa zakonom.

Ministar nadležan za poslove zaštite životne sredine (u daljem tekstu: Ministar) bliže propisuje sadržinu Godišnjeg programa.

Izveštavanje o sprovođenju Godišnjeg programa

Član 17.

Jedinice lokalne samouprave dužne su da podnesu Ministarstvu, a na teritoriji autonomne pokrajine organu nadležnom za poslove zaštite životne sredine, Izveštaj o sprovođenju mera i aktivnosti utvrđenih u Godišnjem programu, najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Ministar bliže opisuje sadržinu izveštaja iz stava 1. ovog člana.

Mere zaštite zemljišta

Član 18.

Mere zaštite zemljišta obuhvataju zabranu, odnosno ograničenje obavljanja aktivnosti u cilju sprečavanja:

- 1) neplanske i/ili nekontrolisane promene namene poljoprivrednog zemljišta;
- 2) pretvaranja šumskog u poljoprivredno zemljište;
- 3) ispuštanja i odlaganja opasnih i štetnih materija i otpadnih voda na površinu zemljišta i u zemljište;
- 4) načina obrade zemljišta koji nije u skladu sa konfiguracijom terena i reljefom;
- 5) negativne promene strukture zemljišta;
- 6) smanjenja biološke aktivnosti zemljišta;
- 7) sabijanja zemljišta;
- 8) prekoračenja optimalnog broja grla stoke u skladu sa prirodnim odlikama lokaliteta;
- 9) erozije zemljišta;
- 10) smanjenja nivoa organskih materija u zemljištu u odnosu na nivo prirodnog sadržaja;
- 11) neadekvatnog korišćenja mineralnih i organskih đubriva;
- 12) neadekvatne primene sredstava za zaštitu bilja i drugih preparata;
- 13) neadekvatnog korišćenja i uređenja poljoprivrednog zemljišta;
- 14) neplanske i nekontrolisane seče šuma;
- 15) sadnje drveća koja ne odgovara staništu;
- 16) nekontrolisane i/ili neplanske eksploatacije mineralnih i organskih sirovina;
- 17) nedozvoljenih arheoloških iskopavanja i istraživanja.

Granične vrednosti

Član 19.

Zabranjeno je ispuštanje i odlaganje zagađujućih, štetnih i opasnih materija i otpadnih voda na površinu zemljišta i u zemljište.

Osobine zemljišta mogu da se menjaju samo u cilju poboljšanja kvaliteta u skladu sa njegovom namenom.

U cilju zaštite kvaliteta zemljišta i životne sredine Vlada, na predlog Ministarstva, utvrđuje granične vrednosti zagađujućih, štetnih i opasnih materija u zemljištu.

Potencijalno zagađeno zemljište

Član 20.

Ukoliko postoji sumnja o zagađenosti zemljišta Ministarstvo, preko inspektora za zaštitu životne sredine (u daljem tekstu: inspektor), nalaže obavezu ispitivanja nivoa zagađujućih, štetnih i opasnih materija u zemljištu, ograničava ili zabranjuje pojedine ili sve aktivnosti koje se obavljaju na zemljištu ili u njegovoj neposrednoj okolini i nalaže mere za otklanjanje i zaustavljanje zagađenja.

Mere, zabrane ili ograničenja aktivnosti iz stava 1. ovog člana traju dok se ne otklone uzroci ukoliko se utvrdi zagađenje.

Troškove postupaka, odnosno otklanjanja uzroka zagađenja zemljišta snose subjekti koji obavljaju aktivnosti iz stava 1. ovog člana.

Hitne mere

Član 21.

U slučaju akcidenta u kome je došlo do zagađenja zemljišta Ministarstvo, preko inspektora, nalaže hitne mere, i to: obavezu hitnog ispitivanja zagađujućih, opasnih i štetnih materija u zemljištu; zabranjuje aktivnosti kojima se mogu izazvati dalja zagađenja zemljišta i nalaže mere za zaustavljanje zagađenja i otklanjanje štete ili preteće opasnosti od štete u životnoj sredini.

Lica na koja se odnosi nalog, naredba, odnosno zabrana iz stava 1. ovog člana, uključujući i organe jedinice lokalne samouprave, dužna su da odmah postupe u skladu sa donetim aktom.

Sredstva potrebna za realizaciju hitnih mera obezbeđuje lice koje je prouzrokovalo zagađenje ili oštećenje zemljišta (u daljem tekstu: odgovorno lice).

U slučaju da je odgovorno lice nepoznato, nedostupno ili ne postupi po nalogu inspektora, hitne mere sprovodi jedinica lokalne samouprave i/ili autonomna pokrajina, odnosno Republika, u skladu sa budžetom.

Lice za koje se utvrdi da je odgovorno za akcident dužno je da sredstva u visini troškova utrošenih za realizaciju hitnih mera uplati na račun budžeta jedinice lokalne samouprave, autonomne pokrajine ili Republike.

Sanacija, remedijacija i rekultivacija

Član 22.

U cilju sanacije, odnosno poboljšanja stanja zagađenog i degradiranog zemljišta do nivoa bezbednog za korišćenje u skladu s namenom, sprovode se odgovarajuće mere i aktivnosti, odnosno remedijacija i/ili rekultivacija zemljišta.

Remedijacija zemljišta se sprovodi u slučajevima kada zagađenje zemljišta na određenoj lokaciji prevazilazi koncentracije zagađujućih, opasnih i štetnih materija propisanih remedijacionih vrednosti.

Rekultivacija zemljišta se sprovodi na zagađenim i degradiranim površinama radi ponovnog formiranja zemljišnog sloja i uspostavljanja biljnih zajednica na površinama na kojima je vršena eksploatacija mineralnih sirovina, neuspelo pošumljavanje, kao i u slučaju elementarnih nepogoda, požara i drugih antropogenih uticaja.

Član 23.

Odgovorno lice dužno je da izvrši remedijaciju, odnosno rekultivaciju zemljišta pod uslovima propisanim ovim zakonom, osim u slučaju zemljišta na kojem se vrši

eksploatacija mineralnih sirovina kada se ista izvodi prema posebnim propisima iz oblasti rudarstva.

Član 24.

Izvođenje radova na remedijaciji i rekultivaciji vrši se prema odobrenom projektu.

Na projekte remedijacije i rekultivacije zemljišta saglasnost daje Ministarstvo.

Projekat remedijacije i projekat rekultivacije može da izrađuje privredno društvo, odnosno preduzeće, odnosno drugo pravno lice koje ispunjava uslove za poslove projektovanja u oblasti zaštite zemljišta.

Ministar propisuje sadržinu projekata remedijacije i rekultivacije.

Član 25.

Sredstva potrebna za realizaciju projekta remedijacije i projekta rekultivacije obezbeđuje odgovorno lice.

U slučaju da je odgovorno lice nepoznato, nedostupno ili ne postupi po nalogu inspektora, projekat sprovodi jedinica lokalne samouprave i/ili autonomna pokrajina, odnosno Republika u skladu sa budžetom preko ovlašćenog pravnog lica koje ispunjava uslove za vršenje poslova remedijacije i rekultivacije.

Lice za koje se utvrdi da je odgovorno za realizaciju projekta remedijacije i projekta rekultivacije dužno je da sredstva u visini troškova utrošenih za realizaciju ovih mera uplati na račun budžeta jedinice lokalne samouprave, autonomne pokrajine ili Republike.

Član 26.

Izveštaj o obavljenoj remedijaciji i rekultivaciji zemljišta investitor dostavlja Ministarstvu najkasnije u roku od 30 dana od dana završetka projekta.

Izveštaj iz stava 1. ovog člana sadrži naročito:

- 1) podatke o stanju zemljišta pre sprovođenja remedijacije ili rekultivacije;
- 2) listu metoda i standarde koji su korišćeni prilikom sprovođenja remedijacije ili rekultivacije;
- 3) listu materijala koji su korišćeni u cilju ostvarivanja remedijacije ili rekultivacije;
- 4) podatke o stanju zemljišta nakon obavljene remedijacije ili rekultivacije;
- 5) procenu uspešnosti preduzetih mera;
- 6) predlog mera za održavanje postignutog stanja zemljišta;
- 7) podatke o registraciji i nadležnosti izvođača radova na sanaciji i remedijaciji i autora izveštaja.

Sanacioni plan

Član 27.

Sanacioni plan se donosi kada zagađenje, odnosno degradacija zemljišta na određenom lokalitetu u većoj meri ugrožava kapacitet životne sredine i zdravlje stanovništva, odnosno kada postoji rizik od trajnog narušavanja životne sredine i zdravlja stanovništva, a uobičajene i preduzete mere nisu dovoljne.

Sanacioni plan sadrži naročito stanje, mere, procenu uticaja na zdravlje ljudi, nosioce, način, dinamiku i sredstva za realizaciju plana.

Vlada donosi sanacioni plan kada:

- 1) nivo i obim degradacije prevazilazi sanacione mogućnosti autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave;
- 2) odgovorni subjekt nije poznat ili je nedostupan ili ne preduzima naložene mere;
- 3) zagađenost zemljišta ugrožava područje od izuzetnog značaja za Republiku;
- 4) je potrebno da se preduzmu hitne i interventne mere u vanrednim situacijama i dr.

Predlog plana iz stava 3. ovog člana priprema Ministarstvo u saradnji sa ministarstvima nadležnim za odgovarajuću oblast.

Lokalni sanacioni plan donosi nadležni organ jedinice lokalne samouprave u skladu sa Godišnjim programom.

IV. PROGRAM SISTEMATSKOG PRAĆENJA STANJA I KVALITETA ZEMLJIŠTA

Član 28.

Republika, autonomna pokrajina i jedinice lokalne samouprave, u okviru svojih nadležnosti utvrđenih zakonom, obezbeđuju sistematsko praćenje stanja i kvaliteta zemljišta (u daljem tekstu: monitoring zemljišta) i održavanje baze podataka o stanju i kvalitetu zemljišta, u skladu sa Programom monitoringa zemljišta.

Vlada utvrđuje sadržinu Programa monitoringa zemljišta, metodologiju za sistematsko praćenje kvaliteta i stanja zemljišta, kriterijume za određivanje broja i rasporeda mernih mesta, listu parametara za određeni tip zemljišta, listu metoda i standarda koji se koriste za uzorkovanje zemljišta, analizu uzoraka i obradu podataka, obim i učestalost merenja, indikatore za ocenu rizika od degradacije zemljišta, rokove i način dostavljanja podataka.

Državna i lokalna mreža monitoringa

Član 29.

Za potrebe monitoringa zemljišta uspostavlja se državna i lokalna mreža.

Vlada, na predlog Ministarstva, donosi Program monitoringa zemljišta na nivou državne mreže (državni monitoring) za period od dve godine koji se finansira sredstvima budžeta Republike.

Nadležni organ autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave donosi Program monitoringa zemljišta na nivou lokalne mreže, a koji mora biti usklađen sa Programom monitoringa zemljišta na nivou državne mreže.

Ministarstvo daje saglasnost na Program monitoringa kojim se uspostavlja lokalna mreža iz stava 3. ovog člana.

Sredstva za realizaciju Programa monitoringa zemljišta na nivou lokalne mreže obezbeđuju se iz budžeta autonomne pokrajine i budžeta jedinice lokalne samouprave.

Obaveza zagađivača za obavljanje monitoringa

Član 30.

Vlasnik ili korisnik zemljišta ili postrojenja, čija delatnost, odnosno aktivnost može da bude ili jeste uzrok zagađenja i degradacije zemljišta, dužan je da u skladu sa ovim zakonom vrši monitoring zemljišta, na način da:

- 1) prikaže podatke o kvalitetu zemljišta pre početka i po završetku obavljanja aktivnosti;
- 2) prati promene na zemljištu i u zemljištu na propisan način u zoni uticaja svojih aktivnosti;
- 3) podatke o promeni na zemljištu i u zemljištu dostavi Ministarstvu i Agenciji za zaštitu životne sredine (u daljem tekstu: Agencija).

Uzorkovanje zemljišta i analizu parametara kvaliteta zemljišta vrši ovlašćena organizacija u skladu sa ovim zakonom.

Ministar bliže propisuje listu aktivnosti koje mogu da budu uzrok zagađenja i degradacije zemljišta, postupak, sadržinu podataka, rokove i druge zahteve za monitoring zemljišta.

Ovlašćena organizacija

Član 31.

Monitoring zemljišta vrši ovlašćeno pravno lice po akreditovanim metodama i u skladu sa:

- 1) aktom o dodeli akreditacije od strane nadležnog akreditacionog tela i
- 2) rešenjem Ministarstva.

Zahtev za dobijanje ovlašćenja za monitoring zemljišta pravno lice podnosi Ministarstvu.

Uz zahtev iz stava 2. ovog člana prilaže se dokumentacija kojom se potvrđuje ispunjenost uslova za praćenje kvaliteta zemljišta u pogledu prostora, kadrova, opreme, metoda i standarda za praćenje kvaliteta zemljišta u skladu sa ovim zakonom i propisima donetim na osnovu ovog zakona.

Ovlašćenje za monitoring zemljišta može dobiti pravno lice ako ispunjava propisane uslove za praćenje kvaliteta zemljišta u skladu sa ovim zakonom.

Ispunjenost uslova za ovlašćivanje pravnog lica iz stava 4. ovog člana za praćenje kvaliteta zemljišta utvrđuje Ministar rešenjem.

Ovlašćenje iz stava 4. ovog člana važi za period od četiri godine i može se obnoviti.

Ovlašćenje za monitoring zemljišta Ministar će oduzeti ako se naknadno utvrdi da pravno lice ne ispunjava propisane uslove ili se utvrdi da je ovlašćenje izdato na osnovu netačnih i neistinitih podataka.

Rešenje iz st. 5. i 7. ovog člana je konačno i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

Ministar bliže propisuje uslove koje pravno lice mora da ispunjava, kao i dokumentaciju koja se podnosi uz zahtev za dobijanje ovlašćenja za monitoring zemljišta.

Član 32.

Vlasnik zemljišta, zakupac ili korisnik zemljišta, dužan je da omogući ovlašćenom pravnom licu uzimanje uzoraka za potrebe obavljanja monitoringa zemljišta.

Ukoliko je korisnik zemljišta Ministarstvo odbrane i Vojska Srbije potrebna je i prethodna saglasnost nadležnog vojnog organa.

Izveštaj o monitoringu zemljišta

Član 33.

Izveštaj o monitoringu zemljišta sadrži naročito:

- 1) broj i položaj mernih mesta;
- 2) listu analiziranih parametara;
- 3) korišćene metode i standarde;
- 4) procenu stepena ugroženosti zemljišta na osnovu analiziranih parametara i indikatora;
- 5) podatke o promeni namene i načinu korišćenja zemljišta, ukoliko postoje;
- 6) podatke o ovlašćenom pravnom licu koje vrši monitoring zemljišta.

Ovlašćeno pravno lice koje vrši monitoring dostavlja Ministarstvu i Agenciji izveštaj o monitoringu državne mreže najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Nadležni organ autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, na način iz stava 2. ovog člana, dostavljaju izveštaj monitoringa lokalne mreže.

Zagađivač zemljišta izveštaj o monitoringu dostavlja Ministarstvu, na teritoriji autonomne pokrajine nadležnom pokrajinskom organu, jedinici lokalne samouprave i Agenciji najkasnije do 31. marta za prethodnu godinu.

Ministar bliže propisuje sadržinu i formu izveštaja o monitoringu zemljišta iz stava 1. ovog člana.

Informacioni sistem Katastar kontaminiranih lokacija

Član 34.

Informacioni sistem kvaliteta zemljišta sastavni je deo jedinstvenog Informacionog sistema zaštite životne sredine koji vodi Agencija u skladu sa zakonom.

Agencija je dužna da na propisan način prikuplja i unosi podatke u Informacioni sistem kvaliteta zemljišta.

Državni organi odnosno organizacije, organi autonomne pokrajine, jedinice lokalne samouprave i zagađivači koji u skladu sa ovim i drugim zakonom raspolažu podacima o stanju i kvalitetu zemljišta, kao i o zagađivačima dužni su, da blagovremeno i bez naknade, podatke o tome dostavljaju Ministarstvu i Agenciji.

Katastar kontaminiranih lokacija predstavlja skup podataka o zagađenim, ugroženim i degradiranim zemljištima i on je sastavni deo Informacionog sistema kvaliteta zemljišta.

Podaci iz informacionog sistema koriste se i za izradu odgovarajućih tematskih karata (pedološka karta, karta erozije, karta klizišta i sl), radi sagledavanja stanja zemljišta u Republici Srbiji.

Ministar bliže propisuje sadržinu i način vođenja Katastra kontaminiranih lokacija, kao i vrstu, sadržinu, obrasce, način i rokove dostavljanja podataka.

V. PRISTUP INFORMACIJAMA

Informisanje javnosti

Član 35.

Državni organi, organi autonomne pokrajine, organi jedinice lokalne samouprave i druge ovlašćene organizacije dužni su da potpuno i objektivno, obaveštavaju javnost o kvalitetu i stanju zemljišta i promenama koje mogu da predstavljaju opasnost za život i zdravlje ljudi, biljnog i životinjskog sveta u skladu sa ovim zakonom i drugim propisima.

Javnost ima pravo pristupa propisanim registrima ili evidencijama koje sadrže informacije i podatke u skladu sa zakonom.

VI. FINANSIRANJE ZAŠTITE ZEMLJIŠTA

Član 36.

Finansiranje zaštite i unapređenja kvaliteta zemljišta obezbeđuje se iz:

- 1) budžeta Republike, autonomne pokrajine i lokalne samouprave;
- 2) prihoda od naknada u skladu sa zakonom;
- 3) sredstava stečenih na osnovu međunarodnih programa i projekata saradnje;
- 4) donacija domaćih i stranih pravnih i fizičkih lica;
- 5) drugih izvora u skladu sa zakonom.

Korišćenje sredstava

Član 37.

Sredstva iz člana 36. ovog zakona koriste se za:

- 1) monitoring zemljišta, održavanje, funkcionisanje i razvoj državne i lokalne mreže i razvrstavanje prema kategorijama kvaliteta zemljišta;
- 2) sanaciju, remedijaciju i rekultivaciju zagađenog odnosno degradiranog zemljišta;
- 3) primenu mera zaštite zemljišta od erozije;
- 4) realizaciju Programa monitoringa u državnoj, odnosno lokalnoj mreži;
- 5) sufinansiranje preventivnih i interventnih mera u vanrednim okolnostima zagađivanja zemljišta i osposobljavanje za reagovanje u slučaju udesa;
- 6) sprovođenje mera za smanjenje uticaja zagađenog zemljišta na promenu klime, biodiverzitet, kvalitet podzemnih i površinskih voda, vazduha, zdravlje ljudi i sl;
- 7) izvršavanje obaveza preuzetih međunarodnim ugovorima;
- 8) uspostavljanje i održavanje registra i informacionog sistema kvaliteta zemljišta;
- 9) realizaciju planova i programa;
- 10) finansiranje i/ili sufinansiranje stručnih i naučnih istraživanja potrebnih za ostvarivanje ciljeva ovog zakona;
- 11) sufinansiranje investicija koje će doprineti bitnom smanjenju zagađivanja i degradacije zemljišta;
- 12) finansiranje i/ili sufinansiranje drugih projekata, programa i mera u cilju zaštite i poboljšanja kvaliteta zemljišta;

13) podsticanje čistijih tehnologija;

14) i druge namene u skladu sa ovim zakonom.

VII. NADZOR

Nadzor nad radom

Član 38.

Ministarstvo vrši nadzor nad radom nadležnog organa autonomne pokrajine, nadležnog organa jedinice lokalne samouprave i Agencije u vršenju poslova u skladu sa ovim zakonom, kao i nad radom ovlašćenih pravnih lica u vršenju poslova monitoringa zemljišta.

Inspekcijski nadzor

Član 39.

Inspekcijski nadzor nad primenom odredaba ovog zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona vrši Ministarstvo preko inspektora, u okviru delokruga utvrđenog ovim zakonom.

Autonomnoj pokrajini poverava se vršenje inspekcijskog nadzora nad primenom odredaba ovog zakona na teritoriji autonomne pokrajine.

Ministarstvu odbrane poverava se inspekcijski nadzor nad zemljištem koje koristi Ministarstvo odbrane i Vojska Srbije.

Prava i dužnosti inspektora

Član 40.

U vršenju inspekcijskog nadzora inspektor ima prava i dužnost da utvrđuje:

1) da li se upravljanje, odnosno održivo korišćenje i zaštita zemljišta, vrši prema strateškim dokumentima i uslovima i merama utvrđenim u skladu sa ovim zakonom;

2) da li obavljanje delatnosti ili aktivnosti i radnji mogu izazivati zagađenje zemljišta;

3) da li se sprovode mere i uslovi zaštite zemljišta propisani planskim dokumentima;

4) da li su pribavljeni rezultati kvaliteta zemljišta pre početka obavljanja aktivnosti kod projekata za koje nije potrebna izrada studije procene uticaja na životnu sredinu, a mogu imati uticaja na zemljište;

5) da li je donet Godišnji program i da li je pribavljena saglasnost na Godišnji program;

6) da li je Izveštaj o sprovođenju Godišnjeg programa dostavljen Ministarstvu;

7) da li se zagađujuće, štetne i opasne materije, otpadne vode ili energija ispuštaju u zemljište ili na zemljište;

8) da li se postupa po aktu kojim se nalažu hitne mere;

9) da li se sanacija, remedijacija i rekultivacija zemljišta sprovode u skladu sa projektima;

10) da li se monitoring zemljišta sprovodi u skladu sa zakonom;

11) da li je Izveštaj o monitoringu, izrađen i dostavljen Ministarstvu i Agenciji;

12) da li se na propisan način vodi Katastar kontaminiranih lokacija;

13) da li se sprovode druge propisane obaveze, mere i uslovi zaštite zemljišta.

Ovlašćenja inspektora

Član 41.

U vršenju poslova iz člana 40. ovog zakona inspektor je ovlašćen da:

- 1) naredi sprovođenje mera u cilju sprečavanja zagađenja zemljišta;
- 2) naredi mere u cilju otklanjanje posledica zagađenja zemljišta;
- 3) naredi ispitivanje zagađujućih, opasnih i štetnih materija u zemljištu;
- 4) zabrani obavljanje aktivnosti koja može izazvati zagađenje zemljišta;
- 5) naredi odgovornom licu da izradi projekat remedijacije i/ili projekat rekultivacije i izvrši remedijaciju i/ili rekultivaciju lokaliteta;
- 6) naredi sprovođenje hitnih mera;
- 7) naredi izvršenje drugih propisanih radnji i aktivnosti.

Ako inspektor u vršenju inspekcijskog nadora utvrdi da propis nije primenjen ili je nepravilno primenjen, donosi rešenje kojim se nalaže otklanjanje utvrđene nepravilnosti i određuje rok za otklanjanje utvrđene nepravilnosti.

U slučaju preduzimanja izuzetno hitnih mera, inspektor može rešenje iz stava 2. ovog člana doneti i usmeno i narediti njegovo izvršenje bez odlaganja.

Usmeno rešenje će se na zahtev stranke izdati i u pisanom obliku najkasnije u roku od osam dana od dana podnošenja zahteva stranke.

Zahtev za izdavanje pisanog rešenja može se podneti u roku od dva meseca od dana donošenja usmenog rešenja.

Član 42.

Na rešenje inspektora iz člana 41. ovog zakona može se izjaviti žalba Ministru u roku od 15 dana od dana dostavljanja rešenja.

Žalba na rešenje inspektora ne odlaže izvršenje rešenja.

Po žalbi na prvostepeno rešenje nadležnog organa autonomne pokrajine u vršenju poverenih poslova rešava Ministar.

VIII. KAZNENE ODREDBE

Privredni prestupi

Član 43.

Novčanom kaznom od 1.500.000 do 3.000.000 dinara kazniće se za privredni prestup pravno lice, ako:

- 1) ne obezbedi tehničke mere za sprečavanje ispuštanja zagađujućih, štetnih i opasnih materija u zemljište (član 7);
- 2) ne planira troškove zaštite zemljišta od zagađivanja i degradacije u okviru investicionih i proizvodnih troškova (član 7);
- 3) ne prati uticaj svoje delatnosti na kvalitet zemljišta (član 7);
- 4) ispušta i/ili odlaže zagađujuće, štetne i opasne materije, otpadne vode i energiju na površinu zemljišta i u zemljište (član 19. stav 1);
- 5) ne izvrši remedijaciju i rekultivaciju zemljišta (član 23);

- 6) vrši radove na remedijaciji i rekultivaciji bez odobrenog projekta (član 24);
- 7) ne obezbedi sredstva potrebna za realizaciju projekta remedijacije i projekta rekultivacije (član 25);
- 8) ne postupi u skladu sa članom 30. ovog zakona;
- 9) vrši monitoring suprotno članu 31. ovog zakona.

Za privredni prestup iz stava 1. ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 100.000 do 200.000 dinara.

Prekršaji

Član 44.

Novčanom kaznom od 500.000 do 1.000.000 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice ako:

- 1) ne izvrši analizu kvaliteta zemljišta pre početka obavljanja delatnosti (član 11. stav 1);
- 2) ne poštuje mere, zabrane i ograničenja dok se ne otklone uzroci kada se utvrdi zagađenje (član 20. stav 2);
- 3) ne obezbedi sredstva potrebna za realizaciju postupka, odnosno otklanjanja uzroka zagađenja zemljišta (član 20. stav 3);
- 4) ne postupi u skladu sa aktom kojim se propisuju hitne mere (član 21. st. 1. i 2);
- 5) ne dostavi Izveštaj nakon realizacije projekta remedijacije i rekultivacije u skladu sa članom 26. ovog zakona;
- 6) ne omogući ovlašćenom pravnom licu uzimanje uzoraka za potrebe obavljanja monitoringa zemljišta (član 32);
- 7) ne dostavi Izveštaj o monitoringu zemljišta Ministarstvu i Agenciji u skladu sa članom 33. ovog zakona;
- 8) ne dostave Ministarstvu i Agenciji podatke o stanju i kvalitetu zemljišta kao i o zagađivačima u skladu sa članom 34. ovog zakona;
- 9) ne omogući inspektorima obavljanje kontrole, odnosno ne postupi po rešenju inspektora (član 41).

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 25.000 do 50.000 dinara.

Član 45.

Novčanom kaznom od 250.000 do 500.000 dinara kazniće se za prekršaj preduzetnik ako:

- 1) ne obezbedi tehničke mere za sprečavanje ispuštanja zagađujućih, štetnih i opasnih materija u zemljište (član 7);
- 2) ne planira troškove zaštite zemljišta od zagađivanja i degradacije u okviru investicionih i proizvodnih troškova (član 7);
- 3) ne prati uticaj svoje delatnosti na kvalitet zemljišta (član 7);
- 4) ne pribavi rezultate kvaliteta zemljišta, pre početka obavljanja delatnosti (član 11. stav 1);
- 5) ispušta i/ili odlaže zagađujuće, štetne i opasne materije, otpadne vode i energiju na površinu zemljišta i u zemljište (član 19. stav 1);

6) ne poštuje mere zabrane i ograničenja dok se ne otklone uzroci kada se utvrdi zagađenje (član 20. stav 2);

7) ne obezbedi sredstva potrebna za realizaciju postupka, odnosno otklanjanja uzroka zagađenja zemljišta (član 20. stav 3);

8) ne postupi u skladu sa aktom kojim se propisuju hitne mere (član 21. st. 1. i 2);

9) ne izvrši remedijaciju i rekultivaciju zemljišta (član 23);

10) vrši remedijaciju i rekultivaciju bez odobrenog projekta (član 24);

11) ne obezbedi sredstva potrebna za realizaciju projekta remedijacije i projekta rekultivacije (član 25);

12) ne dostavi Izveštaj nakon realizacije projekta remedijacije i rekultivacije u skladu sa članom 26. ovog zakona;

13) ne postupi u skladu sa članom 30. ovog zakona;

14) vrši monitoring suprotno članu 31. ovog zakona;

15) ne omogući ovlašćenom pravnom licu uzimanje uzoraka za potrebe obavljanja monitoringa zemljišta (član 32);

16) ne dostavi Ministarstvu i Agenciji podatke o stanju i kvalitetu zemljišta kao i o zagađivačima u skladu sa članom 34. ovog zakona;

17) ne omogući inspektorima obavljanje kontrole, odnosno ne postupi po rešenju inspektora (član 41).

Član 46.

Novčanom kaznom od 5.000 do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj odgovorno lice u nadležnom organu, odnosno u organizaciji koja vrši javna ovlašćenja ako:

1) u postupku promene namene zemljišta, ne pribavi saglasnost u skladu sa članom 10. ovog zakona;

2) ne donese i ne sprovodi Godišnji program zaštite zemljišta na način i u roku predviđenom članom 16. ovog zakona;

3) ne podnese Izveštaj o sprovođenju mera i aktivnosti utvrđenih u Godišnjem programu zaštite zemljišta u skladu sa članom 17. ovog zakona;

4) ne postupi u skladu sa aktom kojim se propisuju hitne mere (član 21. st. 1. i 2);

5) ne donese Lokalni sanacioni plan u skladu sa članom 27. stav 5. ovog zakona;

6) ne donese Program monitoringa zemljišta i ne pribavi saglasnost Ministarstva na Program monitoringa kojim se uspostavlja lokalna mreža (član 29. stav 5);

7) ne dostavi izveštaj monitoringa lokalne mreže u skladu sa članom 33. ovog zakona;

8) ne vodi Informacioni sistem kvaliteta zemljišta na način propisan članom 34. stav 1. ovog zakona;

9) ne vodi Katastar kontaminiranih lokacija u skladu sa članom 34. st. 4. i 5. ovog zakona;

10) ne postupi na način propisan članom 35. ovog zakona.

Član 47.

Novčanom kaznom od 5.000 do 50.000 dinara ili kaznom zatvora do 30 dana kazniće se za prekršaj fizičko lice ako:

- 1) ispušta i/ili odlaže zagađujuće, štetne i opasne materije, otpadne vode i energiju na površinu zemljišta i u zemljište (član 19. stav 1);
- 2) ne postupi u skladu sa rešenjem inspektora iz člana 20. stav 1.ovog zakona;
- 3) ne poštuje mere zabrane i ograničenja (član 20. stav 2);
- 4) ne obezbedi sredstva potrebna za realizaciju postupka, odnosno otklanjanja uzroka zagađenja zemljišta mera (član 20. stav 3);
- 5) ne postupi u skladu sa aktom kojim se propisuju hitne mere (član 21. st. 1. i 2);
- 6) ne izvrši remedijaciju i rekultivaciju zemljišta (član 23);
- 7) ne obezbedi sredstva potrebna za realizaciju projekta remedijacije i projekta rekultivacije (član 25);
- 8) ne dostavi Izveštaj nakon realizacije projekta remedijacije i rekultivacije u skladu sa članom 26. ovog zakona;
- 9) ne omogući ovlašćenom pravnom licu uzimanje uzoraka za potrebe obavljanja monitoringa zemljišta (član 32);
- 10) ne omogući inspektorima obavljanje kontrole, odnosno ne postupi po rešenju inspektora (član 41).

VIII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE**Član 48.**

Podzakonski propisi koji se donose na osnovu ovlašćenja iz ovog zakona doneće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 49.

Plan zaštite zemljišta biće donet u roku od dve godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 50.

Godišnje programe zaštite zemljišta jedinice lokalne samouprave dužne su da donesu u roku od godinu dana od dana donošenja Plana zaštite zemljišta.

Član 51.

Program monitoringa zemljišta na nivou državne mreže, Vlada će doneti u roku od godinu dana, od donošenja akta iz člana 28. stav 2. ovog zakona.

Program monitoringa zemljišta na nivou lokalne mreže, nadležni organ autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave podneće Ministarstvu na saglasnost u roku od šest meseci od dana donošenja Programa monitoringa zemljišta na nivou državne mreže.

Član 52.

Katastar kontaminiranih lokacija biće uspostavljen u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu podzakonskog akta iz člana 34. stav 6. ovog zakona.

Član 53.

Do donošenja podzakonskih akata na osnovu ovlašćenja iz ovog zakona primenjivaće se odgovarajući podzakonski akti doneti na osnovu Zakona o zaštiti životne sredine („Službeni glasnik RS”, br. 135/04, 36/09, 36/09- dr. zakon, 72/09-dr. zakon i 43/11-US).

Član 54.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona utvrđen je članom 97. stav 1. tačka 9. Ustava Republike Srbije, prema kome Republika Srbija, između ostalog, uređuje održivi razvoj, sistem zaštite i unapređenja životne sredine, zaštitu i unapređenje biljnog i životinjskog sveta.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJA ZAKONA

Razlog za donošenje ovog zakona je pre svega potreba da se pitanje zaštite zemljišta kao prirodnog resursa uredi i da se postojeće stanje unapredi, imajući u vidu da u Republici Srbiji ne postoji zakonska regulativa u oblasti praćenja stanja i zaštite zemljišta kao prirodnog resursa.

Sistem zaštite životne sredine sprovodi se usaglašavanjem posebnih zakona kojima se uređuje zaštita, korišćenje i upravljanje prirodnim resursima. Potreba za optimalnim korišćenjem prirodnih resursa obavezuje na donošenje novih propisa kojima se uređuje njihova zaštita i korišćenje, a posebno u delu koji se odnosi na zemljište kao prirodni resurs.

Predlog zakona predstavlja napredak, jer na celovit način uređuje sistem, planiranja, upravljanja i korišćenja zemljišta, zaštitu od zagađenja i degradacije i monitoring odnosno praćenja stanja i kvaliteta zemljišta.

Od dokumenata EU određene pretpostavke za zaštitu zemljišta su predložene Bledskim protokolom o zaštiti zemljišta, Deklaracijom o zaštiti zemljišta Radne zajednice Podunavskih regija (2002. godine), izmenjenom verzijom Evropske povelje o zaštiti zemljišta (2001. godine), 6. Akcionim programom Evropske unije i „Saopštenjem Komisije EU Veću, Evropskom parlamentu, ekonomskom i socijalnom Odboru, Odboru Regija o izradi Strategije zemljišta Evropske unije” (Brussels, 16.4.2002. - COM (2002) 179 final.).

Obaveza donošenja Predloga zakona o zaštiti zemljišta proističe iz međunarodnih dokumenata (SSP EU, Agenda 21, Okvirna konvencija o UN o promeni klime, Konvencija o biološkoj raznovrsnosti, Konvencija o prekograničnim efektima industrijskih udesa) čiji je potpisnik Republika Srbija.

Konvencija UN o suzbijanju dezertifikacije osnovni je međunarodni ugovor o zaštiti zemljišta koju je ratifikovala Republika Srbija i koja obavezuje na uređenje zaštite zemljišta nacionalnim propisima.

Donošenjem ovog zakona uklonili bi se najčešće prisutni uzroci koji dovode do njegovog oštećenja i zagađenja kao što su: primena zastarele tehnologije u industriji, nizak nivo znanja i svesti poljoprivrednih proizvođača o organskoj proizvodnji i zaštiti životne sredine, degradacija zemljišta usled eksploatacije mineralnih sirovina i izostanak remedijacije i rekultivacije degradiranih prostora, nedovoljna i neadekvatna remedijacija i rekultivacija degradiranih površina, zagađenje zemljišta kao posledica poljoprivrednih, industrijskih, rudarskih i saobraćajnih aktivnosti i energetike, istorijsko zagađenje zemljišta, nekontrolisana promena namene zemljišta, neodrživo korišćenje zemljišta i nepostojanje sistematskog monitoringa zemljišta.

Cilj ovog zakona je da se uspostavi pravni okvir za očuvanje zemljišta kao prirodnog resursa, funkcija zemljišta, sprečavanje i otklanjanje štetnih promena koje mogu da nastanu kao posledica:

- 1) nekontrolisane promene namene, upravljanja i korišćenja zemljišta;
- 2) neplanske urbanizacije, odnosno izgradnje i razvoja infrastrukture;
- 3) neprimerene poljoprivredne proizvodnje ili neadekvatnog i nekontrolisanog korišćenja đubriva, pesticida i drugih agrotehničkih mera, smanjenja organske materije u zemljištu i dr;
- 4) zakiseljavanja zemljišta i zaslanjivanja zemljišta;
- 5) sabijanja zemljišta, erozionih procesa, klizišta i odrona;
- 6) požara i hemijskih udesa;
- 7) zagađenja (nastalog odlaganjem otpada, ispuštanjem otpadnih voda, emisijama iz tačkastih i difuznih izvora, hemijskog zagađenja i drugo);
- 8) eksploatacije mineralnih sirovina i šljunka;
- 9) izostanka sanacije i rekultivacije degradiranog prostora, naročito u područjima gde su završene aktivnosti na površinskoj eksploataciji mineralnih i energetskih sirovina ili deponija.

III. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

Predlog zakona sastoji se od devet delova: osnovne odredbe, preventivne mere zaštite zemljišta, zaštita zemljišta, program sistematskog praćenja kvaliteta zemljišta, pristup informacijama, finansiranje zaštite zemljišta, nadzor, kaznene odredbe, prelazne i završne odredbe.

1. Osnovne odredbe (čl. 1-7)

U Osnovnim odredbama Predloga zakona definišu se predmet, primena i cilj zakona, značenje izraza, načela i subjekti zaštite zemljišta.

2. Preventivne mere zaštite zemljišta (čl. 8-11)

Preventivne mere zaštite zemljišta obuhvataju planiranje i integrisanje zaštite zemljišta u sektorske politike i planove, utvrđivanje ispunjenosti uslova zaštite i mere zaštite zemljišta, donošenje planskih i programskih dokumenata, uređenje prostora, način korišćenja i promenu namene zemljišta.

3. Zaštita zemljišta (čl. 12-27)

U okviru poglavlja Zaštita zemljišta propisani su postupci kojima se obezbeđuje i ostvaruje sprovođenje strateških, planskih i dokumenata za zaštitu zemljišta - Prostornog plana Republike Srbije, Nacionalne strategije održivog razvoja, Nacionalne strategije održivog korišćenja prirodnih resursa i dobara i dokumenata zaštite zemljišta.

Predviđeno je da se, između ostalog, zaštita zemljišta ostvaruje i donošenjem dokumenata za zaštitu zemljišta: Plana zaštite zemljišta, Godišnjeg programa zaštite zemljišta i Programa monitoringa zemljišta, sprovođenjem mera koje se primenjuju u postupcima planiranja, upravljanja, korišćenja, promene namene i zaštiti od zagađenja i degradacije zemljišta radi očuvanja njegovih prirodnih osobina i funkcija.

Osim navedenog, predviđeno je da Vlada utvrđuje granične vrednosti zagađujućih, štetnih i opasnih materija u zemljištu, propisan je način postupanja u

slučaju da postoji sumnja o zagađenosti zemljišta, odnosno postupanje u slučaju akcidenta kada se nalažu hitne mere.

Propisani su i postupci, način sprovođenja i sadržaj projekta rekultivacije i remedijacije zemljišta, donošenje sanacionih planova i način izveštavanja.

4. Program sistematskog praćenja kvaliteta zemljišta (čl. 28-34)

Sprovođenje sistematskog praćenja kvaliteta zemljišta u okviru ovog zakona ostvaruje se uspostavljanjem državne i lokalne mreža monitoringa i donošenjem programa monitoringa državne i lokalne mreže.

Propisuju se obaveze monitoringa zagađivača, ispunjenost uslova za ovlašćivanje pravnog lica za obavljanje monitoringa, sadržaj Izveštaja o monitoringu, način i rokovi izveštavanja, sadržina i način vođenja Katastra kontaminiranih lokacija, kao dela Informacionog sistema kvaliteta zemljišta koji vodi Agencija za zaštitu životne sredine.

Propisano je da Katastar kontaminiranih lokacija predstavlja skup podataka o zagađenim zemljištima i da ministar bliže propisuje sadržinu i način vođenja Katastra kontaminiranih lokacija, kao i vrstu, sadržinu, obrasce, način i rokove dostavljanja podataka.

5. Pristup informacijama (član 35)

U skladu sa načelom informisanje i učešće javnosti ovaj zakon propisuje da su državni organi, organi autonomne pokrajine, organi jedinice lokalne samouprave i druge ovlašćene organizacije dužni da potpuno i objektivno, obaveštavaju javnost o stanju zemljišta o promenama koje mogu da predstavljaju opasnost za život i zdravlje ljudi, biljnog i životinjskog sveta u skladu sa ovim zakonom i drugim propisima.

Predviđeno je da javnost ima pravo pristupa propisanim registrima ili evidencijama koje sadrže informacije i podatke u skladu sa zakonom.

6. Finansiranje zaštite zemljišta (čl. 36. i 37)

U okviru poglavlja Finansiranje zaštite zemljišta ovog zakona utvrđuju se izvori finansiranja i korišćenje sredstava.

Sredstva za finansiranje zaštite i unapređenja kvaliteta zemljišta obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije, iz prihoda od naknada za zagađivanje životne sredine u skladu sa zakonom, iz sredstava stečenih na osnovu međunarodnih programa i projekata saradnje, donacije domaćih i stranih pravnih i fizičkih lica i drugi izvori.

Propisan je i način korišćenja sredstva za finansiranje zaštite i unapređenja kvaliteta zemljišta i to za :

- 1) monitoring zemljišta, održavanje, funkcionisanje i razvoj državne i lokalne mreže i razvrstavanje prema kategorijama kvaliteta zemljišta;
- 2) sanaciju, remedijaciju i rekultivaciju zagađenog odnosno degradiranog zemljišta;
- 3) realizaciju programa kontrole kvaliteta zemljišta u državnoj odnosno lokalnoj mreži;

- 4) sufinansiranje preventivnih i interventnih mera u vanrednim okolnostima zagađivanja zemljišta i osposobljavanje za reagovanje u slučaju udesa;
- 5) sprovođenje mera za smanjenje uticaja zagađenog zemljišta na promenu klime, biodiverzitet, kvalitet podzemnih i površinskih voda, vazduha, zdravlje ljudi sl;
- 6) izvršavanje obaveza preuzetih međunarodnim ugovorima;
- 7) uspostavljanje i održavanje registra i informacionog sistema kvaliteta zemljišta;
- 8) realizaciju plana i programa;
- 9) finansiranje i/ili sufinansiranje stručnih i naučnih istraživanja potrebnih za ostvarivanje ciljeva ovog zakona;
- 10) sufinansiranje investicija koje će doprineti bitnom smanjenju zagađivanja i degradacije zemljišta;
- 11) finansiranje i/ili sufinansiranje drugih projekata, programa i mera u cilju zaštite i poboljšanja kvaliteta zemljišta;
- 12) podsticanje čistijih tehnologija i druge namene predviđene ovim nacrtom.

7. Nadzor (čl. 38-42)

U delu Predloga zakona kojim se uređuje sistem nadzora propisuje se da ministarstvo vrši nadzor nad radom nadležnog organa autonomne pokrajine, nadležnog organa jedinice lokalne samouprave i Agencije u vršenju poslova u skladu sa ovim zakonom, kao i nad radom i ovlašćenih pravnih lica u vršenju poslova monitoringa stanja zemljišta

Takođe, Predlogom zakona propisuju se i prava i dužnosti inspektora u vršenju inspekcijskog nadzora.

8. Kaznene odredbe (čl. 43-47)

U ovom delu Predloga zakona propisane su sankcije u slučaju kršenja odredaba zakona i to privredne presteupe i prekršaje za pravna lica, prekršaje za pravna lica, preduzetnike i fizička lica.

9. Prelazne i završne odredbe (čl. 48-54)

U ovom delu Predloga zakona predviđeno je da će se podzakonski propisi koji se donose na osnovu ovlašćenja iz ovog zakona doneti u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Plan zaštite zemljišta biće donet u roku od dve godine od dana stupanja na snagu ovog zakona, a da su jedinice lokalne samouprave dužne da donesu Godišnje programe zaštite zemljišta u roku od godinu dana od dana donošenja Plana zaštite zemljišta.

Program monitoringa zemljišta na nivou državne mreže, Vlada će doneti u roku od godinu dana, od donošenja akta iz člana 28. Stav 2. ovog zakona.

Program monitoringa zemljišta na nivou lokalne mreže, nadležni organ autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave podneće Ministarstvu na saglasnost u roku od šest meseci od dana donošenja Programa monitoringa zemljišta na nivou državne mreže.

Katastar kontaminiranih lokacija biće uspostavljen u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu podzakonskog akta iz člana 34. stav 6. ovog zakona.

Propisano je i da će se do donošenja podzakonskih akata na osnovu ovlašćenja iz ovog zakona primenjivati odgovarajući podzakonski akti doneti na osnovu Zakona o zaštiti životne sredine („Službeni glasnik RS”, br. 135/04, 36/09, 36/09-dr.zakon, 72/09-dr. zakon i 43/11-US).

Takođe, propisano je i da ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

V. PROCENA FINANSIJSKIH SREDSTVA POTREBNIH ZA SPROVOĐENJE OVOG ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nisu potrebna dodatna sredstva u budžetu Republike Srbije.

V. ANALIZA EFEKATA ZAKONA

Finansiranje zaštite svih segmenata životne sredine je strateški označeno kao jedno od najznačajnijih pitanja u sistemu upravljanja zaštitom životne sredine, kao i proces usaglašavanja sa propisima EU.

Zemljište kao prirodni resurs Republike Srbije je od posebnog interesa za Republiku. Budući da je zemljište neobnovljivi prirodni resurs, ovim zakonom se obezbeđuje njegovo razumno korišćenje i sveobuhvatna zaštita.

Zakonom o zaštiti životne sredine, kao i drugim propisima iz oblasti zaštite životne sredine, ne uređuje se sistemski i integralno pitanje zaštite zemljišta, odnosno njegovih funkcija.

Podeljeno po sektorskim politikama, zaštita zemljišta je uređena propisima iz oblasti poljoprivrede, šumarstva, zaštite i upravljanja vodama, upravljanja otpadom i nekim drugim propisima zbog čega zemljište nije moglo da bude zaštićeno na adekvatan način.

Donošenje ovog zakona ima za cilj da se zaštita zemljišta uredi na sveobuhvatan, sistemski i sistematski način.

Određivanje problema koje ovaj zakon treba da reši

Donošenje ovog zakona omogućava preciznije uređivanje zaštite zemljišta donošenjem podzakonskih akata koji iz zakona proističu. Iako se pitanje zemljišta uređuje nizom zakonskih i podzakonskih propisa, oni su podeljeni u više sektorskih politika i nemaju holistički pristup u cilju zaštite, korišćenja i upravljanja zemljištem.

Stoga je potrebno sistemski urediti pitanje zaštite zemljišta, kako je to uređeno nacionalnim zakonodavstvima razvijenih evropskih zemalja, posebno u skladu sa najnovijim odlukama i programima EU koji se odnose na zaštitu zemljišta u cilju očuvanja, trajnog osiguranja ili ponovnog uspostavljanja njegovih funkcija.

Imajući u vidu odredbe Ustava Republike Srbije kojim se, između ostalog, garantuje očuvanje prirode i životne sredine, zaštite prirodnih bogatstava, zemljišta, šuma, voda, vazduha, biljnog i životinjskog sveta kao i prava građana na zdrav život i zdravu životnu sredinu, donošenje Predloga zakona o zaštiti zemljištu uređuje pitanja u vezi s trajnim očuvanjem funkcija zemljišta i održanja bioloških vrednosti svih tipova zemljišta, načina korišćenja i upravljanja kako je to uređeno nacionalnim zakonodavstvima razvijenih evropskih zemalja, posebno u skladu sa najnovijim odlukama i programima EU.

Donošenjem predloženog zakona urediće se pitanja celovite i sveobuhvatne zaštite zemljišta radi trajnog uspostavljanja njegovih funkcije, sprečavanja narušavanja i promene kvaliteta zemljišta, saniranja oštećenog zemljišta, (odlagališta otpada i drugih oštećenih površina zemljišta kao što su napuštene industrijske zone, vojni poligoni i dr), kao i preduzimanja preventivnih i sanacijskih mera kako bi se osigurale njegove ekološke i tehničko-industrijske i socio-ekonomske funkcije. Time će se osigurati ekološke funkcije zemljišta koje se odnose na nezamenjivost učešća zemljišta u proizvodnji biomase, životnih namirnica, obnovljive energije i sirovina, sposobnosti zemljišta da je filter, pufer i izmenjivač između atmosfere, hidrosfere i biosfere, kao i važnost zemljišta u smislu da je biološko stanište i rezerva gena.

Primenom ovog zakona smanjili bi se negativni efekti koji predstavljaju najveću pretnju u očuvanju zemljišta kao prirodnog, neobnovljivog resursa, od :

- 1) nekontrolisane promene namene, upravljanja i korišćenja zemljišta;
- 2) neplanske urbanizacije, odnosno izgradnje i razvoja infrastrukture;
- 3) neprimerene poljoprivredne proizvodnje ili neadekvatnog i nekontrolisanog korišćenja đubriva, pesticida i drugih agrotehničkih mera, smanjenja organske materije u zemljištu i dr;
- 4) zakiseljavanja zemljišta i zaslanjivanja zemljišta;
- 5) sabijanja zemljišta, erozionih procesa, klizišta i odrona;
- 6) požara i hemijskih udesa;
- 7) zagađenja (nastalog odlaganjem otpada, ispuštanjem otpadnih voda, emisijama iz tačkastih i difuznih izvora, hemijskog zagađenja i drugo);
- 8) eksploatacije mineralnih sirovina i šljunka;
- 9) izostanka sanacije, remedijacije i rekultivacije degradiranog prostora, naročito u područjima gde su završene aktivnosti na površinskoj eksploataciji mineralnih i energetskih sirovina ili deponija.

Jedan od glavnih mehanizama sprovođenja ovog zakona ogleda se u zakonom propisanom praćenju stanja i kvaliteta zemljišta, monitoringu, koji omogućava uvid i obrazovanje baze podataka koja će biti osnovni podatak za izradu strategija, prostornih planova i kvalitetnog, naučno-stručnog planiranja u oblasti poljoprivrede, industrije i drugih delatnosti.

Uspostavljanjem monitoringa zemljišta dobili bi se podaci za izradu Informacionog sistema za sistematsko praćenje stanja zemljišta u Republici Srbiji, a primenom Metodologije za sistematsko praćenje kvaliteta i stanja zemljišta u Republici Srbiji i usklađivanjem nomenklature osnovne pedološke karte sa WRB klasifikacijom, podaci o zemljištu bi bili kompatibilni sa evropskim i postali bi deo baze podataka evropskog informacionog sistema što jeste obaveza koju je Srbija kao država ima.

Cilj koji se zakonom postiže

Donošenjem predloženog zakona urediće se pitanja sveobuhvatne zaštite zemljišta radi trajnog uspostavljanja njegovih funkcija, sprečavanja narušavanja i promene kvaliteta zemljišta, saniranja oštećenog zemljišta, (odlagališta otpada i drugih oštećenih površina zemljišta kao što su napuštene industrijske zone i dr) i preduzimanja preventivnih i sanacionih mera kako bi se osigurale njegove ekološke, tehničko-industrijske i socio-ekonomske funkcije. Time će se osigurati ekološke funkcije zemljišta koje se odnose na nezamenjivost učešća zemljišta u proizvodnji biomase, životnih namirnica, obnovljive energije i sirovina, sposobnosti zemljišta da je filter, pufer i izmenjivač između atmosfere, hidrosfere i biosfere, kao i važnost zemljišta u smislu da je biološko stanište i rezerva gena.

U sklopu *tehničko-industrijske i socio-ekonomskih funkcija* zemljište je fizička osnova za tehničke, industrijske i socio-ekonomske strukture i njihov razvoj (industrijska postrojenja, stambene zgrade, putevi, sportsko-rekreativni objekti, odlagališta otpada i sl), predstavlja izvor mnogobrojnih sirovina (glina, pesak, šljunak, minerali i dr), resurs za eksploataciju vode i geogene energije. Primenom ovog zakona na uređen i propisan način će se ovaj resurs koristiti kao geogena i kulturna baština i zaštititi od propadanja paleontoloških i arheoloških vrednosti.

Donošenjem predloženog zakona osiguraće se stručne i pravne pretpostavke za odgovarajuću zaštitu i sanaciju zemljišta, uklanjanje ili smanjenje štetnih materija iz zemljišta, kao i sprečavanje negativnih promena u fizičkim, hemijskim, biološkim i drugim odlikama zemljišta.

Da li razmatrane druge mogućnosti za rešavanje problema?

Priroda zemljišta kao neobnovljivog resursa i materija kojom se uređuje oblast zaštite, planiranja, načina korišćenja i upravljanja se ne može uređivati parcijalno i različitim sektorskim politikama, bez postojanja zakonskog akta koji bi dao osnov za donošenje propisa kojima se preciznije uređuju načini i propisana pravila zaštite prirodnog resursa, tako da ne postoje druge mogućnosti za rešavanje navedenih problema.

Zašto je donošenje zakona najbolje rešenje problema?

Postojanje zakonske regulative je jedini način da se obezbedi sigurnost u sistemu zaštite, budući da su intervencije u oblasti sanacije, remedijacije i rekultivacije narušenog zemljišta veoma skupi postupci koji bi u velikoj meri bili izbegnuti postojanjem i poštovanjem odredaba ovog zakona.

Holistički pristup zemljištu i način na koji je Zakon koncipiran predstavlja sistemski i sistematski način uređenja ove oblasti u svim segmentima društva i aktivnosti.

Koristeći iskustva zemalja koje primenjuju nacionalne propise i primedbu Evropske komisije da nijedan od postojećih zakona nema integralni pristup zemljištu, ovaj zakon je koncipiran tako da sadrži sve segmente zaštite - od planiranja, načina upravljanja i korišćenja, do zaštite od zagađivanja, degradacije, sanacije, remedijacije i rekultivacije.

Imajući u vidu važnost zemljišta kao prirodnog neobnovljivog resursa, skupe mere popravke narušenog prirodnog stanja i kvaliteta i sveobuhvatni pristup ovom

medijumu, nedvosmisleno je, da je donošenje ovog zakona neophodna mera i preduslov kojima bi se uredila i štitila ova oblast.

Na koga će i kako uticati rešenja predložena u zakonu?

Predložena rešenja u ovom zakonu obezbeđuju odgovornost svih subjekata u oblasti zaštite zemljišta a instrument monitoringa je novost koju ovaj zakon propisuje i obavezujuća je za sve zagađivače, korisnike i vlasnike zemljišta.

Odgovornost i obaveze u odnosu na mere prevencije i zaštite potencijalnih zagađivača su apostrofirane, tako da se sve vrste opterećenja, zagađenja i degradacije u oblasti poljoprivrede, industrije i ostalim privrednim granama svedu na najmanju meru uz stalnu kontrolu i praćenje sprovođenja propisanih mera prevencija i zaštite.

Procena kvaliteta zemljišta, postojanje baze podataka i uvođenje stručne procene prilikom promene namene zemljišta dodatno obavezuju učešćem naučnih i stručnih institucija u donošenju odluka prilikom izrade prostornih planova i načina korišćenja zemljišta s visokim stepenom zaštite.

Predlog zakona, na predložen način, i podzakonskim aktima koji će iz zakona proisteći, detaljnije propisuje obaveze prevencije i mera zaštite u oblasti poljoprivrede, industrije, voda, vodoprivrede i otpada, što će povećati odgovornost svih subjekata i stepen zaštite.

U domenu dostupnosti informacija ovaj zakon će omogućiti zainteresovanoj javnosti veću mogućnost da efikasnije i brže dođe do informacija o stanju i kvalitetu zemljišta na teritoriji Republike i da u skladu s informacijama planiraju aktivnosti i usklade svoje potrebe.

Koji su troškovi koje će primena zakona izazvati građanima i privredi, posebno malim i srednjim preduzećima?

Privredna društva, druga pravna lica i preduzetnici koji u obavljanju delatnosti utiču ili mogu uticati na kvalitet zemljišta dužni su da obezbede tehničke mere za sprečavanje ispuštanja zagađujućih, štetnih i opasnih materija u zemljište, planiraju troškove zaštite zemljišta od zagađivanja i degradacije u okviru investicionih i proizvodnih troškova, prate uticaj svoje delatnosti na kvalitet zemljišta, obezbede druge mere zaštite u skladu sa ovim zakonom i zakonima kojima se uređuje zaštita životne sredine.

Primena zakona ne stvara dodatne troškove građanima i privredi, malim i srednjim preduzećima, imajući u vidu način da su navedene obaveze već propisane zakonima koji regulišu zaštitu životne sredine i drugim zakonima.

Primena zakonom predloženih rešenja u oblasti finansiranja zaštite zemljišta ne izaziva nove troškove za građane, privredu, za mala i srednja preduzeća, tako da se ne mogu sa tog aspekta razmatrati i analizirati troškovi primene ovog zakona.

Da li pozitivni efekti donošenja zakona opravdavaju troškove njegove primene?

Privredni subjekti i individualni proizvođači mogu da planiraju i organizuju poljoprivrednu i drugu vrstu proizvodnje u skladu sa informacijama o kvalitetu i stanju zemljišta u Republici Srbiji, a koje će im biti dostupne iz podataka o monitoringu i dostupnosti baze podataka i Informacionog sistema za zemljište koji ovaj zakon propisuje.

Podaci o kvalitetu zemljišta predstavljaju osnovni kriterijum za izradu prostornih planova, izgradnju industrijskih kompleksa, odabiranje lokacija za deponije i slično.

U tom smislu informacije o kvalitetu zemljišta opredeljuju i usmeravaju aktivnosti subjekata na način korišćenja zemljišta i time posredno utiču na smanjivanje finansijskih ulaganja u obavljanju delatnosti.

Uspostavljanjem Katastra kontaminiranih lokacija, preventivnim merama, primenom dobre stručne prakse i drugim merama i instrumentima koje ovaj zakon propisuje, preventivno se deluje u oblasti zaštite zemljišta koji troškovi su u svakom slučaju višestruko manji od troškova saniranja eventualne štete.

Da li zakon stimuliše pojavu novih privrednih subjekata na tržištu i tržišnu konkurenciju?

Primena ovog zakona stimuliše pojavu novih privrednih subjekata u oblasti praćenja stanja i kvaliteta zemljišta, propisivanjem mogućnosti da monitoring zemljišta može da vrši pravno lice po akreditovanim metodama i u skladu sa zakonom.

Da li su sve zainteresovane strane imale priliku da iznesu svoje stavove o zakonu?

O Nacrtu zakona koji je pripremila Radna grupa koju su činili predstavnici: Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine, Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture, Agencije za zaštitu životne sredine, Poljoprivrednog fakulteta, Šumarskog fakulteta i Rudarsko-geološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu, Sekretarijata za zaštitu životne sredine grada Beograda, Instituta za zemljište, Pokrajinskog sekretarijata za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo i Republičkog geodetskog zavoda, sprovedena je javna rasprava u periodu od 17. do 23. aprila 2015. godine.

Učesnici u javnoj raspravi bili su predstavnici državnih organa i organizacija, naučna i stručna javnost, kao i drugi zainteresovani subjekti.

Radna grupa za izradu Nacrta zakona je razmotrila sve predloge i primedbe koji su dostavljeni Ministarstvu poljoprivrede i zaštite životne sredine do 7. maja 2015. godine i konstruktivne predloge koji su u duhu koncepta zakona, prihvatila i ugradila u tekst Nacrta zakona o zaštiti zemljišta.

**OBRAZAC IZJAVE O USKLAĐENOSTI
PREDLOGA ZAKONA O ZAŠTITI ZEMLJIŠTA
SA PROPISIMA EVROPSKE UNIJE**

1. Ovlašćeni predlagač propisa - Vlada
Obrađivač - Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine

2. Naziv propisa

Predlog zakona o zaštiti zemljišta
Draft Law on Soil Protection

3. Usklađenost propisa s odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane, i Republike Srbije sa druge strane („Službeni glasnik RS”, broj 83/08) (u daljem tekstu: Sporazum), odnosno s odredbama Prelaznog sporazuma o trgovini i trgovinskim pitanjima između Evropske zajednice, sa jedne strane, i Republike Srbije, sa druge strane („Službeni glasnik RS”, broj 83/08) (u daljem tekstu: Prelazni sporazum):

Predlog zakona o zaštiti zemljišta nije u suprotnosti sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju

a) Odredba Sporazuma i Prelaznog sporazuma koje se odnose na normativnu sadržinu propisa,

Predlog zakona o zaštiti zemljišta nije u suprotnosti sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) Naslov VIII - Politike saradnje, član 111. – Životna sredina; Naslov VI – Usklađivanje propisa, primena prava i pravila konkurencije, član 72. stav 1.

b) Prelazni rok za usklađivanje zakonodavstva prema odredbama Sporazuma i Prelaznog sporazuma,

opšti rok, Naslov VI, (član 72.) Predloga zakona nije u suprotnosti sa članom 72. stav 2., a na osnovu Programa dogovorenog između Evropske komisije i Srbije.

v) Ocena ispunjenosti obaveze koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma i Prelaznog sporazuma,

SSP, Naslov VIII – Politike saradnje, Predlogom zakona o zaštiti zemljišta se ne preuzimaju odredbe sekundarnog izvora prava, ali je instrument komplementaran i može biti relevantan za sprovođenje određenih propisa EU, kako je objašnjeno u tački 4b.

g) Razlozi za delimično ispunjavanje, odnosno neispunjavanje obaveza koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma i Prelaznog sporazuma, Predlog zakona o zaštiti zemljišta nije u suprotnosti sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju.

Veza sa Nacionalnim programom za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije

Predlog zakona o zaštiti zemljišta nije planiran Nacionalnim programom za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije

4. Usklađenost propisa sa propisima Evropske unije:

a) Navođenje odredbi primarnih izvora prava Evropske unije i ocene usklađenosti sa njima,

Ugovor o funkcionisanju Evropske Unije III – Politike EU i unutrašnje mere, Naslov XX – životna sredina, član 191. (Treaty on Functioning of the European Union Part three – Union Policies and Internal Actions, Title XX Environment *Article 191* (OJC 115/109)).

EU nije intervenisala u domenu uređenja standarda kvaliteta zemljišta i njegove zaštite i unapređenja (neokupirano polje).

Napomena: Detaljnije u odgovoru pod tačkom 5.

b) Navođenje sekundarnih izvora prava Evropske unije i ocene usklađenosti sa njima,

Direktiva 2010/75/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 24. novembra 2010. o industrijskim emisijama (Directive 2010/75/EU of the European Parliament and of the Council of 24 November 2010 on industrial emissions).

Direktiva Saveta 91/676/EEC od 12. decembra 1991. koja se odnosi na zaštitu voda od zagađivanja prouzrokovanog nitratima iz poljoprivrednih izvora (Council Directive 91/676/EEC of 12 December 1991 concerning the protection of waters against pollution caused by nitrates from agricultural sources).

Direktiva 2004/35/EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 21. aprila 2004. o odgovornosti za životnu sredinu u pogledu sprečavanja i otklanjanja štete u životnoj sredini (Directive 2004/35/EC of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 on environmental liability with regard to the prevention and remedying of environmental damage).

Napomena: Detaljnije u odgovoru pod tačkom 5.

v) Navođenje ostalih izvora prava Evropske unije i usklađenost sa njima,

Direktiva 2010/75/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 24. novembra 2010. o industrijskim emisijama (Directive 2010/75/EU of the European Parliament and of the Council of 24 November 2010 on industrial emissions).

Direktiva Saveta 91/676/EEC od 12. decembra 1991. koja se odnosi na zaštitu voda od zagađivanja prouzrokovanog nitratima iz poljoprivrednih izvora (Council Directive 91/676/EEC of 12 December 1991 concerning the protection of waters against pollution caused by nitrates from agricultural sources).

Direktiva 2004/35/EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 21. aprila 2004. o odgovornosti za životnu sredinu u pogledu sprečavanja i otklanjanja štete u životnoj sredini (Directive 2004/35/EC of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 on environmental liability with regard to the prevention and remedying of environmental damage).

Napomena: Detaljnije u odgovoru pod tačkom 5.

g) Razlozi za delimičnu usklađenost, odnosno neusklađenost,

Predlog zakona o zaštiti zemljišta nije u suprotnosti sa sekundarnim izvorima prava Evropske unije.

d) Rok u kojem je predviđeno postizanje potpune usklađenosti propisa sa propisima Evropske unije.

U skladu sa Nacionalnim programom za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije, rok za potpunu transpoziciju je:

Direktiva 2010/75/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 24. novembra 2010. o industrijskim emisijama – 2018.godina

Direktiva Saveta 91/676/EEC od 12. decembra 1991. koja se odnosi na zaštitu voda od zagađivanja prouzrokovanog nitratima iz poljoprivrednih izvora – 2018.godina

Direktiva 2004/35/EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 21. aprila 2004. o odgovornosti za životnu sredinu u pogledu sprečavanja i otklanjanja štete u životnoj sredini – 2017.godina

Napomena: Odredbe navedenih direktiva se ne prenose Predlogom zakona. Odnos između pomenutih Direktiva i Predloga zakona je objašnjen u tački 5 Izjave.

5. Ukoliko ne postoje odgovarajuće nadležnosti Evropske unije u materiji koju reguliše propis, i/ili ne postoje odgovarajući sekundarni izvori prava Evropske unije sa kojima je potrebno obezbediti usklađenost, potrebno je obrazložiti tu činjenicu. U ovom slučaju, nije potrebno popunjavati Tabelu usklađenosti propisa. Tabelu usklađenosti nije potrebno popunjavati i ukoliko se domaćim propisom ne vrši prenos odredbi sekundarnog izvora prava Evropske unije već se isključivo vrši primena ili sprovođenje nekog zahteva koji proizilazi iz odredbe sekundarnog izvora prava (npr. Predlogom odluke o izradi strateške procene uticaja biće sprovedena obaveza iz člana 4. Direktive 2001/42/EZ, ali se ne vrši i prenos te odredbe direktive).

Razlog za donošenje Predloga zakona o zaštiti zemljišta, je pre svega potreba da se pitanje zaštite zemljišta kao prirodnog resursa uredi i da se postojeće stanje unapredi.

Među primarnim i sekundarnim propisima Evropske unije nema propisa koji se isključivo bave zaštitom zemljišta kao prirodnog resursa. Ovde pre sve svega treba imati u vidu veliku raznolikost u tipu i sastavu zemljišta koji je definisan geografskim položajem i privrednim aktivnostima svake zemlje članice EU, gde se ne može uniformno - jednoobrazno urediti pitanje zaštite zemljišta kao prirodnog resursa, te stoga svaka zemlja članica uređuje ovo pitanje u skladu sa svojim geografskim specifičnostima i karakteristikama, uvažavajući opšte pravne norme Evropske unije iz oblasti uređenja zemljišta.

Više propisa Evropske unije sadrže delove koji se odnose na zemljište, međutim njihova transpozicija nije planirana kroz Predlog zakona o zaštiti zemljišta, već kroz druge zakone i podzakonska akta (Zakon o vodama, Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine i dr).

Rešenja koja su predložena u Predlogu zakona o zemljištu su u skladu (nisu u suprotnosti) sa pojedinim direktivama Evropske unije kojima se uređuju pojedini aspekti u oblasti zemljišta.

Direktiva 2010/75/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 24. novembra 2010. o industrijskim emisijama (Directive 2010/75/EU of the European Parliament and of the Council of 24 November 2010 on industrial emissions).

Predlog zakona propisuje mere i uslove zaštite zemljišta, obavezu zagađivača za obavljanje monitoringa zemljišta, kao i utvrđivanje graničnih vrednosti zagađujućih, štetnih i opasnih materija u zemljištu, kao i obavezu zagađivača za obavljanje monitoringa zemljišta, što će biti relevantno za uslova za rad postrojenja i obavljanje aktivnosti koji se utvrđuju integrisanom dozvolom.

Direktiva Saveta 91/676/EEC od 12. decembra 1991. koja se odnosi na zaštitu voda od zagađivanja prouzrokovanog nitratima iz poljoprivrednih izvora (Council Directive 91/676/EEC of 12 December 1991 concerning the protection of waters against pollution caused by nitrates from agricultural sources).

Predlog zakona predviđa mere zaštite zemljišta koje obuhvataju zabranu odnosno ograničenje obavljanja aktivnosti u cilju sprečavanja, između ostalog, i neadekvatnog korišćenja mineralnih i organskih đubriva, kao i neadekvatne primene sredstava za zaštitu bilja i drugih preparata.

Direktiva 2004/35/EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 21. aprila 2004. o odgovornosti za životnu sredinu u pogledu sprečavanja i otklanjanja štete u životnoj sredini.

Directive 2004/35/EC of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 on environmental liability with regard to the prevention and remedying of environmental damage.

Treba imati u vidu da su direktive u pojedinim oblastima prilično detaljne i traže dosledno prenošenje u nacionalni pravni sistem, te je diskreciono polje države članice u pogledu sadržine nacionalnog propisa značajno suženo.

Analiza Direktiva 2004/35/EC o odgovornosti za životnu sredinu u pogledu sprečavanja i otklanjanja štete u životnoj sredini data kroz zaključak eksperata kroz PLAC. Jedan deo normi iz Direktive ima okvirni i podsticajni karakter i predmet je daljeg preispitivanja i mogućih unapređenja. Pravila o odgovornosti koje uspostavlja Direktiva 2004/35/EC data je kroz 12 grupa, od kojih se Grupa 11 bavi upravljanjem zemljištem.

Predlogom zakona o zaštiti zemljišta se regulišu određene oblasti koje uređuje Direktiva 2004/35/EC, pre svega oblast remedijacije zagađenog zemljišta.

U cilju sprovođenja i primene Direktive 2004/35/EC, označene kao veoma složene, Predlog zakona o zaštiti zemljišta pruža „podlogu” za implementaciju Direktive, kao zakona o odgovornosti za štetu prema životnoj sredini, bez potrebe za dužim vremenskim intervalom kako bi se stvorili uslovi za primenu zakona o odgovornosti za štetu prema životnoj sredini. Takođe, tokom primene zakona o odgovornosti za štetu prema životnoj sredini, niz važećih propisa Republike Srbije će biti izmenjen, i u skladu sa tim, stupanjem na snagu ovog zakona biće derogirane i odredbe Predloga zakona o zaštiti zemljišta koje su paralelne sa zahtevima ove direktive.

6. Da li su prethodno navedeni izvori prava Evropske unije prevedeni na srpski jezik?

Direktiva 2010/75/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 24. novembra 2010. o industrijskim emisijama (Directive 2010/75/EU of the European Parliament and of the Council of 24 November 2010 on industrial emissions)-preveden.

Direktiva Saveta 91/676/EEC od 12. decembra 1991. koja se odnosi na zaštitu voda od zagađivanja prouzrokovanog nitratima iz poljoprivrednih izvora (Council Directive 91/676/EEC of 12 December 1991 concerning the protection of waters against pollution caused by nitrates from agricultural sources)-u procesu prevođenja.

Direktiva 2004/35/EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 21. aprila 2004. o odgovornosti za životnu sredinu u pogledu sprečavanja i otklanjanja štete u životnoj sredini (Directive 2004/35/EC of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 on environmental liability with regard to the prevention and remedying of environmental damage)-stučno redigovan.

7. Da li je propis preveden na neki službeni jezik Evropske unije?

Da, Predlog zakona je preveden na engleski jezik.

8. Učešće konsultanata u izradi propisa i njihovo mišljenje o usklađenosti

Budući da se Predlogom zakona o zaštiti zemljišta ne vrši prenos propisa EU u domaći pravni sistem nije bilo potrebe za slanjem navedenog zakona na mišljenje Evropskoj komisiji.